

2011Ը՝ ՆԱՀԱՆԳԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ

Posted on January 2, 2012 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Սահակ Թուրթեան, Լոս Անճելըս, 2 Յունուար 2012

Հաւատացէ՛ք, ամբողջ հոգիով կ'ուզենք լաւատես ըլլալ, դրական: Կը ցանկանք հայրենի երկրի դաշտերէն, արտերէն ու պարտեզներէն միայն յուռթի և ծաղկուն փունջեր ու թոյրեր քաղել, անոնցմով յորդեցնել այս սիւնակները: Նոյնիսկ ամենէն համեստ, դեռաբոյս առաջին ծիլերը կ'ուզենք ողջունել սրտանց, խանդաղատանքով գուրգուրալ անոնց վրայ ու երգել լիաթոք՝ «Լոյսի՛ հայրենիք, յոյսի՛ հայրենիք»:

Կ'ուզենք, կ'երագենք, կը սպասենք:

Սահակ Թուրթեան, Լոս Անճելըս, 2 Յունուար 2012

Հաւատացէ՛ք, ամբողջ հոգիով կ'ուզենք լաւատես ըլլալ, դրական: Կը ցանկանք հայրենի երկրի դաշտերէն, արտերէն ու պարտեզներէն միայն յուռթի և ծաղկուն փունջեր ու թոյրեր քաղել, անոնցմով յորդեցնել այս սիւնակները: Նոյնիսկ ամենէն համեստ, դեռաբոյս առաջին ծիլերը կ'ուզենք ողջունել սրտանց, խանդաղատանքով գուրգուրալ անոնց վրայ ու երգել լիաթոք՝ «Լոյսի՛ հայրենիք, յոյսի՛ հայրենիք»:

Կ'ուզենք, կ'երագենք, կը սպասենք:

Բայց չենք ուզեր մեր գլուխը անբանօրէն խրել աւազին մէջ և անգոյ բարիքներու ինքնախաբեութեամբ օրօրել մենք մեզ ու մեր ընթերցողը:

Հակառակ ասոր, սակայն, պիտի փորձենք սկսիլ «դրականով»:

Ուրեմն, Հայաստանի հասարակութեան այսպէս կոչուած «ընտրանի» հատուածը 2011ին բեղուն տարեշրջան մը բոլորեց: Ա՛յնքան յաջող, որ այդ հատուածի կազմած իշխանութիւնը կը ծրագրէ – ինչ կը վերաբերի 2012ի խորհրդարանական և 2013ի նախագահական ընտրութիւններուն – որեւէ նախընտրական կամ ընտրական ծախսի կամ միջոցներու առջեւ չընկրկիլ՝ ապահովելու համար իրենց իւղոտ պիզլեսի նորանոր յաջողութիւնները յառաջիկայ հնգամեակին: Տարին դեռ նո՛ր բոլորուած ըլլալուն, տարեկան անոնց տնտեսական շահոյթի վերաբերեալ ճշգրիտ տուեալներ չկան

տակալին: Արդեն այլ անոնք եկամուտի գումարներու այդպիսի ճշգրիտ թիւեր հրապարակելու որքէն քաղաքական կամ բարոյական պարտաւորութիւն չեն զգար – և ատիկա լրիւ հասկնալի ըլլալու է: Ի վերջոյ, որպէս իրենց ժողովուրդի համեստ ծառաները, անոնք Աստուածաշունչի ցուցմունքներով գիտեն թէ մշակը իր վարձքին արժանի է: Հետեւաբար, առանց կեղծ համեստութեան, անոնք իրենք կ'որոշեն ինքնավարձատրութեան սակը՝ յանուն իրենց ծառայած ժողովուրդին: Եթէ Հայաստանի Սահմանադրութենէն գերիվեր դատուած այս յատուկ տրամադրութիւնները լրիւ հասկնալու դժուարութիւններ ըլլան ոմանց միտքին մէջ, կը թելադրենք դիմել Հանրապետութեան նախագահի աթոռին նստած Սերժ Սարգսեանին կամ իր որքէն մէկ տեղակալին: (Ի դէպ, կարելի է նաեւ մասնագիտական խորհուրդն առնել Ռոպերթ Քոչարեանին՝ այս բնագաւառին մէջ որպէս շատ փորձառու և ճարպիկ համաժողովրդական շորթիչ): Սակայն եկեք առայժմ բաւարարուինք Հայոց պատմութեան մէջ արձանագրելով այն փայլուն յաջողութիւնը զոր Հայաստանի ազատ ու անկախ հարստապետական «ընտրանին» իրագործեց 2011ին՝ տալով անոր մօտաւոր նախահաշիւը – մաքուր, զուտ շահ՝ մօտաւորապէս 2 միլիարդ տոլար, որուն հաւանաբար մօտաւորապէս կեսը՝ կնքահօր (քրեական աշխարհի մէջ անգլերէն godfather-ի փոխաբերական ընդունուած իմաստով), իսկ միւս կեսը՝ իր քառասուն օլիկարիս ձագուկներուն՝ բաշխուած ըստ իւրաքանչիւրի «արժանիքներուն» և կնքահօր մատուցած ծառայութեան:

Թերեւս հարց տրուի՝ ուրեմն այս ամենքէն ետք ի՞նչ մնաց այսպէս կոչուած լուռ մեծամասնութեան, այլ խօսքով՝ պարզ ժողովուրդին: Ծատ ցաւատանջ որոշ կարելի պատասխաններու շուրջ տնտնալով հանդերձ – արտագաղթ, արտագաղթած հարազատներէ ստացուած յատկացումներ, սփիւռքահայութեան կողմէ առաքուած նպաստներ, կաշառակերութիւն իր բոլոր տարատեսակներով, քուէներու և խիղճերու առուծախ, կանկաթերութիւն, ինքնասպանութիւն («մաքուր» լուծում), մարմնի և հոգիի նուաստացմամբ կատարուած աշխատանք, և այլն – այս հարցման ճշմարիտ միակ պատասխանը նոյնինքն ժողովուրդին մօտն է, որուն և պետք է ուղղուի հարցումը: Ու ես կը հաւատամ թէ ժողովուրդը, ինչպէս բազմաթիւ յետամնաց ա՛յլ երկիրներու մէջ պատահեցաւ 2011ին, քիչ մը ուշ կամ կանուխ անպայման տալու է իր պատասխանը:

Վիպային անգոյ իրագործումներու կամ յաջողութիւններու մասին շաղակրատելը անօգուտ պարապմունք է, նոյնիսկ ուշադրութիւնը շեղող վնասակար ունակութիւն: Այս մեկնակէտէն դիտելով, Հայաստան աշխարհի տարածքին 2011ի ընթացքին պարզուած հրատապ երեւոյթները կարելի է ուրուագծել հետեւեալ ձեւակերպումներով.—

Արտախորհրդարանական ընդդիմութիւնը – և իր միջոցով քաղաքական լուրջ կազմաւորումը թեւակոխած քաղաքացիական հասարակութիւնը – 2008ի Մարտէն ի վեր իր կայացման երկարժամկետ յարաճուն ամրապնդումի ընթացքին մէջ էր: Ան կը խոստանար երկիրը դուրս բերել բռնատիրական անարգ լուծէն, և ապահովել ճշմարիտ ժողովրդավարութեան վերահաստատումը: Առաջին շօշափելի ձեռքբերումն եղաւ քաղբանտարկեալներու ազատ արձակումը: Միջազգային դիւանագիտական ճնշումն ու ներքին ընդդիմադիր ուժերու պահանջատիրական հետեւողական կեցուածքը ատեն մը ետք իրենց բարերար ազդեցութիւնը գործեցին: Նիւթական ծայր աստիճան նեղ վիճակի մատնուած հասարակութեան մասնակցութեամբ, քաղաքացիական լայնաճակատ գործողութիւններու շղթայագերծումը և աւազակապետութեան կազմաքանդումի պահանջքը նեղ կացութեան մատնեցին ահաբեկուած իշխանութիւնները: Ներիշխանական երբեմնի միաձոյլ եւ անզիջող ճամբարին մէջ երեւան եկան նախ վարագուրուած, ապա բացայայտ խոր ճեղքեր՝ իշխանութեան համակից շարք մը գործընկերներու միջեւ: Յաջորդ հանգրուանը կը յատկանշուի պաշտօնազրկումներով ու պարտադրուած հրաժարականներով: Ասոնք իշխանական համակցութենէն (coalition) ներս եռելեփող նորագոյն հակասութիւններու կանխանշաններն էին օլիկարխներու և քրեականացած ոճրաբոյր շրջանակներու անդամներուն միջեւ:

Ինդիրը հասաւ տեղ մը ուր Գոնկրէսը փութկոտութեամբ պատրաստեց ու հրապարակեց Սերժ Սարգսեանի մօտալուտ պաշտօնանկութեան իրաւաքաղաքական հիմքերը: Հակառակ ասոր, սակայն, ընդդիմութիւնը երկար ատեն թոյլ ձգեց պարանը Սերժ Սարգսեանի ձեռքերուն մէջ՝ ենթադրաբար այն վախով որ Ռոպերթ Քոչարեան – որպէս երեւանի «միակ տղամարդը» – առիթը յարմար նկատելով, փորձեր ի՛նք իջնել խաղադաշտ՝ եթէ Սարգսեան տկարութեան նուազագոյն նշոյլը ցոյց տար:

Սակայն Սերժ Սարգսեան, գէթ երեւութապէս ամենայն պաղարիւն հաշուարկումով, կրցաւ միաժամանակ չէզոքացնել և՛ Գոնկրէսը, և՛ Քոչարեանը: Նոյն հարուածով ան ատամնազերծեց Տէր Պետրոսեանի քաղաքական պատգամը և «պատրուակագրկեց» Քոչարեանը: Մօտ 15 «կտոր» խորհրդարանական աթոռներու խաբուսիկ խայծով, ի սկզբանէ վիժած Գոնկրէս-իշխանութիւն երկխօսութեան ցնորքը կարելոր չափով մը պատճառ դարձաւ ընդդիմադիր ամբողջ դաշտի համարեա քայքայման, նահանջին: Փոխադարձ մեղադրանքներու փոխադարձաբար վարկաբեկիչ նվնվոցներով Հայ Ազգային Գոնկրէսէն հեռացան իր կարգ մը ամենէն հաւատարիմ, այժմ հիասթափուած տարրերը: Հեռացան նաեւ կարգ մը կուսակցութիւններ և անձնաւորութիւններ՝ առանձինը պայքարելու կամ ընդդիմադիր» երրորդ կամ «տասներորդ» ճակատ կազմելու պատրանքներով – ի յառաջագունէ ապարդիւն մնալու դատապարտուած «բարի» նպատակներով: Տխուր էր – տխուր ենք – տեսնել «ազատագրուած» Ազատութեան հրապարակին վրայ ՀԱԿ-ի վերջին հաւաքներուն մասնակցողներու թիւը՝ որ այլեւս կարելի էր հաշուել լոկ հազարներով՝ նախկին բազմատասնեակ հազարներու

փոխարեն: Փաստական նահանջի այս հանգրուանին, իշխանութիւնները վերսկսան ընդդիմադիրներու գեթ խորհրդանշական բնոյթի կալանքներուն, միայն այն չափով որ անհրաժեշտ էր՝ նսեմացնելու և վարկաբեկուած պահելու համար ընդդիմութիւնը – ավելիին պետք չունէին: Իրենց համար, պիզնետը իր սովորական հունը վերագտած էր:

- 2 -

Հայաստանի մէջ յառաջիկայ խորհրդարանական ու նախագահական ազատ, արդար ընտրութիւններու առասպելը օդին մէջ նետուած հրավառութիւն մըն է որ կը նպատակադրէ բազմիցս խաբուած ու միշտ քաղցած թշուառ ժողովուրդը – «որերորդ» անգամն ըլլալով, ինչպէս սովոր են ըսել – ինչո՞ւ չէ, ա՛յս անգամ եւս օրօրել, քնացնել ու խաբել հի՛ն, շա՛տ հին եղանակով՝ սարսափ + քանի մը տոլար ընտրագին: Անշուշտ անկարելի չէր՝ ընդդիմութեան թոյլ տալ որ «յեղափոխական» նորարարութիւններ եւս պահանջէ: Այս առնչութեամբ կարելի էր առաջարկի ձեւով նորատեսակ զուարճալիք մըն ալ նետել մէջտեղ – վերացնել՝ մասամբ կիրարկուող մեծամասնական ընտրակարգը, և զայն ամբողջութեամբ փոխարինել՝ համամասնական ընտրակարգով: Ընդդիմութեան անունով հանդէս եկած որոշ կուսակցութիւններ յայտարարած են թէ այս կերպով պիտի ապահովուի մանտաթներու (յանձնարարագրերու) համարժեքութիւնը և մրցակցային պայմաններու հաւասարութիւնը, թէ ատով պիտի ավելնայ խորհրդարանական ընտրութեան և ընտրուածներու համար քաղաքական ուժերու պատասխանատուութիւնը, և թէ պիտի նուազի ոչ-քաղաքական ու ոչ-ընտրական գործօններու ազդեցութիւնը ընտրական գործընթացներու վրայ: Լայն հասարակութեան համար չինարէնի շատ մօտիկ հնչող այս ձեւակերպումները անկասկած դրական կորիզ մը ունին – սկզբունքօրէն: Անոնք կրնան որոշ չափով օգնել – դարձեալ սկզբունքօրէն – որ խորհրդարանէն դո՛ւրս պահուին գործարար պատգամաւորները կամ անոնց ընտանեկան անդամները, ազգականներն ու խնամիները: Ինքնին հասկնալի է որ այս վերջինները քաղաքական կեանքով շահագրգռուած են միայն այն չափով որ ատիկա կրնայ հեշտացնել իրենց գործարարական շահերը կամ նոյնիսկ յափշտակումները: Ամենայն դէպս, մեր նպատակը որեւէ կերպով քննադատել կամ նսեմացնել չէ այս առաջարկի յարգելի հեղինակներն ու անոնց ետին կանգնած կազմակերպութիւնները: Անոնք կը ջանան դրական բարեփոխութիւններ ներմուծել ընտրական օրէնքին մէջ: Խնդիրը պարզապէս կառքը ձիերուն արջել կամ ետել տեղադրելու մասին է: Իր որոշակի կարեւորութեամբ հանդերձ, չենք կարծեր թէ այս փոփոխութեան պահանջը կարելի ըլլայ ընդդիմութեան պայքարի դրօշը դարձնել: Ատիկա նոյնիսկ կարող է շեղել կամ տկարացնել հիմնական պահանջի ուղղութիւնը, ուժգնութիւնը: Ընդդիմութեան գերագոյն դրօշը կարելի է հանդիսանալ անօրինութիւններու, զեղծարարութիւններու, կամայականութիւններու և բռնութիւններու վերացումը իշխանութեան կողմէ – իսկ եթէ յամառի իր յանցագործութիւններուն ու ոճիրներուն մէջ, կը մնայ պահանջել ու պարտադրել նոյնինքն իշխանութեան վերացումը: Իրողութիւնն այն է որ, ներկայ

դրութեամբ, արդար ընտրութիւններ հանդուրժելու նշոյն իսկ անգոյ է սերժ-սարգիսեանական հորիզոնին վրայ: Այստեղ որոշիչ գործօնը ընդդիմութեան միասնութիւնն ու հզօրութիւնն է: Աւագակապետական իշխանութիւնը խորհրդարանի համամասնական ընտրակարգի անցնելու ոչ մէկ դիտաւորութիւն կամ դրդապատճառ ունի՝ եթէ չկայ այդ պահանջքի ետին կանգնած միացեալ հզօր ընդդիմութիւն:

- 3 -

Աղետալի չափերով վատթարացած է Հայաստանի հանրապետութեան և իր ժողովուրդի ներկայ վիճակը: Հայրենիքն ու հայկական Սփիւռքը որքան կանուխ համոզուին թէ անդամնալիօրէն ձախողած և ամբողջ հայ ժողովուրդին անքաւելիօրէն դաւաճանած է ներկայ հակաժողովրդային, հակաժողովրդավարական բռնատիրութիւնը, այնքան կանուխ կը սկսինք հեռանալ հայրենի պետութեան գոյութեան սպառնացող անդունդի եզրէն: Ներկայ իշխանութիւնը իրաւական ոչ մէկ հիմք ունի, որեւէ չափով չի ծառայեր այն ժողովուրդին որու ընտրեալ ներկայացուցիչներու մարմին մը ըլլալ կը յաւակնի: Այս իշխանութեան պետական միակ ծրագիրն է իր սեփական ժողովուրդի սիստեմաթիկ թալանը՝ ստրկօրէն իրեն ծառայող պաշտօնեաներու, ուժային կառոյցներու և անոնցմով կիրարկուող բիրտ ուժի միջոցով: Վատնուած շռայլ, արտառոց մսխումները որեւէ կապ չունին երկրի ժողովուրդի կենսական պահանջներուն հետ, այլ առհասարակ կը մնան օլիկարխներու և անոնց մանկլաւիկներու պիզնեսի կամ հաճոյակատարութեան ու վայելքի ծիրին մէջ:

Քաղաքական միացեալ ուժեր համախմբող, ճշմարտօրէն ընդդիմադիր դաշտի մասին դժուար է խօսիլ ներկայիս: Եղածը խարխուլեցաւ և ամբողջութեամբ քանդուելու վտանգին ենթակայ է՝ իշխանութեան նենգ ու ճարպիկ խաղերուն հետեւանքով, որուն մեծապէս օգնեցին խորհրդարանական ընդդիմութեան ցուցաբերած հեշտամոլութիւնը և արտախորհրդարանական ընդդիմութեան փորձարկած քաղաքական շուտիկութիւնը: Երեւոյթները այնպէս ցոյց կու տան թէ վերջերս ձեւաւորուելու վրայ եղող վաւերական գլխաւոր շարժումը կը հանդիսանայ ժողովրդային-քաղաքացիական նորայայտ ընդդիմութիւնը՝ ժողովրդավարական բոլոր այլ շարժումներու և հոսանքներու մասնակցութեամբ:

Սակայն զգո՛յ՛: Սորվելիք կարելոր դաս մը կայ հոս՝ արաբական «գարնան» արիւնոտ, դառն փորձերէն: Եթէ զուրկ են կազմակերպչական ուրոյն ողնաշարէ, ժողովրդական ինքնաբուխ պոռթկումները դժբախտաբար վերջին հաշուով դատապարտուած են շահագործուելու՝ ոչ-ժողովրդական ու ոչ-ժողովրդավարական կազմակերպեալ ուժերու կողմէ: Դեռ եւս սաղմնային վիճակի մէջ գտնուող Հայաստանի ժողովրդային ինքնաբուխ ընդդիմադրութիւնը պարտի կազմակերպչական արդիական միջոցներով տեր կանգնիլ

իր իրաւունքներուն – մանաւանդ՝ առաջնորդել ընդդիմադիր միւս
կազմակերպութիւններն ու անհոյական առաջնորդները:

